

אייר התשע"ז

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

"ידיד ה' ישכון לבטח עליו"

ליום ירושלים (על פי שיעור של הרב יצחק לוי)

1. דברים ל"ג יב: "לפי שאומנותו של לוי בבית המקדש שהוא בחלקו של בנימין"
2. ישעיהו ד' ה: "וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חָפָה"
3. הרמב"ן: "אמר במקדש ראשון 'ישכון לבטח עליו'... ואמר על בית שני 'חופף עליו כל היום', שלא שרתה בו השכינה, רק היתה מכסה ומגינה עליו [וכן גם דעת רש"י, י"ל], או חופף ממש [דוגמת נשמה החופפת על הגוף, על פי ציוני]... 'ובין כתפיו שכן לימות המשיח'..."
4. רבנו בחיי: "למעלתו ולכבודו שהוא אושפיזיכן לשכינה... ולמדנו מכל זה שאין בכל השבטים כולן מבורך כבנימין בהשראת שכינה ובמעלה ובזכות ויש לו יתרון על כל יתר אחיו."
5. המכילתא: "לעולם משנבחרה ירושלים לא שרתה שכינה במקום אחר."
6. חזקוני: "ובין כתפיו – גבוליו, כמו 'אל כתף ים כנרת' (במדבר ל"ד, יא). שכן – כלומר: בין גבוליו של הקב"ה שכן בנימין, נחלתו סמוכה אצל בית המקדש."
7. רש"י: "ובין כתפיו שכן – בגובה ארצו היה בית המקדש בנוי, אלא שנמוך עשרים ושלש אמות מעין עיטם, ושם היה דעתו של דוד לבנותו, כדאיתא בשחיטת קדשים (זבחים נד ע"ב) 'אמרי ניתתי ביה פורתא' [אמרו: נעשהו נמוך מעט ונבנהו בירושלים שהוא למטה כדכתיב 'כתפיו' ולא כתיב ראשו (רש"י שם)], משום דכתיב 'ובין כתפיו', שכן אין לך נאה בשור יותר מכתפיו."
8. רבנו בחיי: "וטעם 'בין כתפיו' ולא אמר על ראשו, לפי שבית המקדש אינו בגובה ההר ממש אלא למטה מעט נמוך..."

1. דברים ל"ג יב: "לפי שאומנותו של לוי בבית המקדש שהוא בחלקו של בנימין"
2. ישעיהו ד' ה: "וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חָפָה"
3. הרמב"ן: "אמר במקדש ראשון 'ישכון לבטח עליו'... ואמר על בית שני 'חופף עליו כל היום', שלא שרתה בו השכינה, רק היתה מכסה ומגינה עליו [וכן גם דעת רש"י, י"ל], או חופף ממש [דוגמת נשמה החופפת על הגוף, על פי ציוני]... 'ובין כתפיו שכן לימות המשיח'..."
4. רבנו בחיי: "למעלתו ולכבודו שהוא אושפיזיכן לשכינה... ולמדנו מכל זה שאין בכל השבטים כולן מבורך כבנימין בהשראת שכינה ובמעלה ובזכות ויש לו יתרון על כל יתר אחיו."
5. המכילתא: "לעולם משנבחרה ירושלים לא שרתה שכינה במקום אחר."
6. חזקוני: "ובין כתפיו – גבוליו, כמו 'אל כתף ים כנרת' (במדבר ל"ד, יא). שכן – כלומר: בין גבוליו של הקב"ה שכן בנימין, נחלתו סמוכה אצל בית המקדש."
7. רש"י: "ובין כתפיו שכן – בגובה ארצו היה בית המקדש בנוי, אלא שנמוך עשרים ושלש אמות מעין עיטם, ושם היה דעתו של דוד לבנותו, כדאיתא בשחיטת קדשים (זבחים נד ע"ב) 'אמרי ניתתי ביה פורתא' [אמרו: נעשהו נמוך מעט ונבנהו בירושלים שהוא למטה כדכתיב 'כתפיו' ולא כתיב ראשו (רש"י שם)], משום דכתיב 'ובין כתפיו', שכן אין לך נאה בשור יותר מכתפיו."
8. רבנו בחיי: "וטעם 'בין כתפיו' ולא אמר על ראשו, לפי שבית המקדש אינו בגובה ההר ממש אלא למטה מעט נמוך..."

למעשה את עצת הנחש 'והייתם כא-להים ידעי טוב ורע' (בראשית ג', ה), ונתדמו במעשה זה ל'הגברים אשר מעולם אנשי השם' (שם ו', ד), שבמעשיהם הביאו חורבן ושיממון לעולם".

22. ישעיהו ב', ב-ד, יב-כא :

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים. והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית א-להי יעקב וירנו מדרכיו ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם. ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.

כי יום לה' צב-אות על כל גאה ורם ועל כל נשא ושפל ועל כל ארזי הלבנון הרמים והנשאים ועל כל אלוני הבשן ועל כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאות ועל כל מגדל גבה ועל כל חומה בצורה ועל כל אניות תרשיש ועל כל שכיות החמדה. ושח גבהות האדם ושפל רום אנשים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא והאלילים כליל יחלף. ובאו במערות צרים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאנו בקומו לערץ הארץ. ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו אשר עשו לו להשתחות לחפר פרות ולעטלפים. לבוא בנקרות הצרים ובסעפי הסלעים מפני פחד ה' ומהדר גאנו בקומו לערץ הארץ. חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא"

23. מיכה א', ג-ד :

"כי הנה ה' יצא ממקומו וירד ודרך על במתי ארץ ונמסו ההרים תחתיו והעמקים יתבקעו כדונג מפני האש כמים מגרים במורד"

24. חבקוק ג', ו :

"עמד וימדד ארץ, ראה ויתר גוים, ויתפצצו הררי עד, שחו גבעות עולם, הליכות עולם לו"

25. תהילים קכ"ה, א :

"... הבטחים בה' כהר ציון לא ימוט לעולם ישב"

26. התוספתא בברכות (פ"א הט"ו) :

כיוצא בו 'ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון' (תהילים ע"ו, ג) – וכי מה ראה הכתוב להחזיר לה שם הראשון? הרי הוא אומר 'כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת' (ירמיהו ל"ב, לא), יכול אף עכשיו הרי היא באף ובחמה, תלמוד לומר 'ההר חמד אלקים לשבתו' (תהילים ס"ח, יז), הרי היא בחמדה ובתאוה, מלמד שכיפר לה חורבנה. מניין שאין השכינה חוזרת לתוכה עד שתיעשה הר? תלמוד לומר 'ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון', מצינו כשהוא שלם קרוי הר, הא אין השכינה חוזרת לתוכה עד שתיעשה הר, שנאמר 'ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה' (בראשית כ"ב, יד), ...

14. הגמרא (זבחים נד ע"ב) :

דרש רבא: מאי דכתיב 'וילך הוא [=דוד] ושמואל וישבו בניות... ברמה' (שמ"א י"ט, יח)? וכי מה ענין ניות אצל רמה? אלא שהיו יושבין ברמה ועוסקין בנויו של עולם. אמרי, כתיב 'וקמת ועלית אל המקום' (דברים י"ז, ח), מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל, וארץ ישראל גבוהה מכל הארצות. לא הווי ידעי דוכתיה היכא [לא ידעו היכן מקומו]. אייתו [הביאו] ספר יהושע. בכולהו [בכולם] כתיב 'וירד', 'ועלה הגבול', 'ותאר הגבול'. בשבט בנימין 'ועלה' כתיב 'וירד' לא כתיב. אמרי: שמע מינה הכא הוא מקומו. סבור למבנייה בעין עיטם דמדלי [סברו לבנותו בעין עיטם, שהוא גבוה], אמרי: ניתתי ביה קליל [אמרו: ננמיכנו מעט], כדכתיב 'ובין כתפיו שכן' (דברים ל"ג, יב).

15. הספרי (דברים שנד) :

"מה שור זה אין בו נאה מכתפיו, כך בית המקדש גבוה ונאה מכל העולם"

16. תהילים קכ"ה ב :

ירושלם הרים סביב לה וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם.

17. רד"ק :

אף על פי שהרים סביב לה, אין לה חוזק, וישלטו הגויים וילכדו אותה אלה מאלה, ולא יהיה לה חוזק עד שיהיה עם ה' בתוכה, שיהיה הוא סביב לעמו, ושמו יהיה להם חוזק יותר מן ההרים ולא ישלוט בהם אויב מעתה ועד עולם.

18. מדרש תהילים (ס"ח, ט) :

'ההר חמד א-להים לשבתו' – אין רצוני אלא בסיני, שהוא שפל מכולם, שנאמר 'מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח' (ישעיהו נ"ז, טו)... וסיני מהיכן בא? אמר ר' יוסי: מהר המוריה נתלש, כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו, אמר הקב"ה: הואיל ויצחק אביהם נעקד עליו נאה לבניו לקבל עליו את התורה. ומנין שעתידי לחזור למקומו, שנאמר 'נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים' אלו תבור וכרמל וסיני וציון. 'ההרים' – ה' הרים, כלומר, כמנין חמשה חומשי תורה.

19. בראשית י"א א, ד, ו :

ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכולם

20. בראשית רבה לח ז :

'ויהי בנסעם מקדם' – הסיעו עצמן מקדמונו של עולם.

אמרו: אי אפשר לא בו ולא בא-לוהותו.

21. יהודה קיל בדעת מקרא :

"ובכך גילו את דעתם שאין הם סומכים עוד על ה' שהושיע את אבותיהם ואותם ממוות ואבדון, אלא סומכים על כוחם ועוצם ידם בלבד... ותפסו הלכה